

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний коледж

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

СИЛАБУС

Мікроекономіка

освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань	07 Управління та адміністрування
спеціальність	075 Маркетинг
спеціалізація	Маркетинг
освітня програма	«Маркетинг»
мова навчання	українська

Силабус навчальної дисципліни «Мікроекономіка» розроблений на підставі програми навчальної дисципліни «Мікроекономіка», затвердженої на засіданні Педагогічної ради Харківського торговельно-економічного коледжу ХНТЕУ (протокол від «31» серпня 2020 р. № 1).

Розробник: Клочко В. М. – кандидат економічних наук, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування

Затверджено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування (протокол від «27» серпня 2020 року № 1).

Голова циклової комісії

I. В. Руденко

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Т. М. Болотова

Методист вищої категорії

Г. М. Гузенко

Завідувач відділення економіки та бізнесу

А. О. Корницька

1. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Посада	Педагогічна категорія	Наук. ступінь, вчене звання	Наукові інтереси	Контактна інформація
Клочко Віталій Миколайович	викладач	вища	кандидат економічних наук. доцент	маркетинг, економіка	тел. (096) 738-77-60, klochkovitaliy26@gmail.com графік консультацій: щовівторка о 12.00, (ауд. 103 або в режимі ZOOM-конференції)

2. Політики навчальної дисципліни

Організація навчання. Дотримання вимог та умов праці в освітньому середовищі. Обізнаність у потребах суспільства в професії. Встановлення відповідності власних схильностей, інтересів, стилю міжособистісної взаємодії вимогам професійної діяльності. Вияв здатності до подолання труднощів та перешкод у навчанні. Систематичність у роботі з навчальною, навчально-методичною та науковою літературою (в т. ч. з матеріалами лекцій). Неприпустимість невиконання навчальних завдань викладача. Обов'язкове відвідування навчальних занять (інформування про поважність причин відсутності на заняттях відповідальної особи відділення). Проведення занять за об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування) в он-лайн режимі за погодженням із завідувачем відділення. Відпрацювання пропущених практичних занять. Обов'язкова присутність на модульному та підсумковому контролі. Участь у позааудиторній навчально-пізнавальній та науково-дослідній роботі (Положення про організацію освітнього процесу Харківського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ <https://bit.ly/2GfqAo5>).

Академічна доброчесність. Самостійність виконання навчальних завдань. Заборона списування під час виконання контрольних робіт та складання підсумкового контролю (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Коректність посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей. Неприпустимість плагіату в письмових роботах та виступах. Усвідомлення значущість норм академічної доброчесності, оцінка людської поведінки відповідно до них. Уміння дати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами. Порушення академічної доброчесності передбачає повторне проходження оцінювання (Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти ХТЕК КНТЕУ <https://bit.ly/321jcE1>).

Оцінювання. Об'єктивність (використання визначених критеріїв оцінювання), гласність, всебічність, відкритість контролю. Поточний, модульний, підсумковий модульний контроль, підсумковий (семестровий) контроль. Оцінювання якості знань в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою за 100-бальною шкалою оцінювання КНТЕУ. Можливість звернення студента до викладача за роз'ясненням змісту завдання, успішності навчання кількістю набраних кредитів. Накопичувальний бал – не менше 60. Можливість звернення студента до голови циклової комісії з письмовою апеляцією у разі непогодження з отриманою оцінкою. (Положення про оцінювання результатів навчання студентів ХТЕК КНТЕУ <https://bit.ly/3mRpfDJ>), Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів освіти ХТЕК КНТЕУ <https://bit.ly/320wcdl>).

Дедлайни та перескладання. Подання на перевірку (або усна відповідь) за самостійно підготовленими завданнями у визначені терміни. Оцінювання на нижчу оцінку (до 40 % передбачуваних за виконання завдання балів) робіт, які здаються із порушенням встановлених термінів без поважних причин. Перескладання модулів з дозволу завідувача відділення. Здійснення перескладання у випадку отримання менше 60 балів за результатами підсумкового (семестрового) контролю: подання на перевірку виконаних завдань самостійної роботи; виконання комплексної контрольної роботи за всіма темами дисципліни. (Положення про організацію освітнього процесу Харківського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ <https://bit.ly/2GfqAo5>, Положення про оцінювання результатів навчання студентів ХТЕК КНТЕУ <https://bit.ly/3mRpfDJ>).

3. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни.

Пререквізитом вивчення мікроекономіки (ОК16, 6 кредитів) є економічна теорія (ОК8, 6 кредитів), статистика (ОК9, 6 кредитів), економіка підприємства (ОК12, 6 кредитів).

Передумови вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка»: навчальна дисципліна «Мікроекономіка» є дисципліною циклу професійної підготовки, яка формує основні компетенції здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою. Передумовами вивчення є оволодіння фаховими компетентностями, знаннями та навичками що сформувалися у здобувачів освіти при вивченні таких навчальних дисциплін, як «Економічна теорія», «Статистика», «Макроекономіка», «Менеджмент» та «Маркетинг» й накопичений під час виробничих та навчальних практик досвід дослідження господарської діяльності підприємств та процесів управління на них.

Постреквізити: макроекономіка (ОК20, 6 кредитів), фінанси, гроші та кредит (ОК22, 6 кредитів), моделювання фінансово-господарської діяльності підприємства (ОК26, 9 кредитів).

4. Характеристика навчальної дисципліни.

Дисципліна «Мікроекономіка» як складова частина економіки є однією з найдинамічніших та найцікавіших. Вона вивчає поведінку й механізми, за якими ухвалюють рішення окремі економічні суб'єкти – мікросистеми, що прагнуть досягти мети за обмежених ресурсів. Ця наука пояснює те, чому і як ці одиниці ухвалюють економічні рішення. В центрі уваги мікроекономіки перебувають моделі поведінки споживача, що утворюють попит за заданих переваг та бюджету, діяльність виробника та її оптимізація, ринковий попит і пропозиція, фактори, що визначають ціну та обсяги продажу на ринку окремого блага, максимізація прибутку залежно від типу ринкової структури, ефективність розподілу ресурсів тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є формування ринково орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежень ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Мікроекономіка» є надання знань про базові положення мікроекономічної теорії; поглиблення теоретичних знань з економічної теорії; прищеплення навичок використання інструментарію мікроекономічного аналізу; підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на мікроекономічній теорії; використання результатів мікроекономічного аналізу для розробки та прийняття управлінських рішень.

Програмні компетентності: загальних: здатність визначати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємств (ЗК5); здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК12); **фахових:** здатність до розробки і впровадження сукупності практичних заходів впливу на ринок або пристосування діяльності підприємства до ситуації на ринку (ФК6); здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків (ФК11).

Програмні результати навчання за навчальною дисципліною «Мікроекономіка»

Результати навчання за дисципліною	Методи навчання	Методи оцінювання
ПРН 2. Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності	проведення презентацій досліджень, участь у науково-практичних конференціях	оцінка експертів. самооцінювання

ПРН 4. Збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та маркетингові показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію	робота в парах, диспут, вирішення ситуаційних вправ, обговорення	усне опитування, тестування, ситуаційні завдання, есе
ПРН 6. Визначати функціональні області маркетингової діяльності ринкового суб'єкта та їх взаємозв'язки в системі управління, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність такої діяльності	робота в малих групах, презентації, дискусія, ділові ігри	взаємооцінювання, тестування, проблемні завдання, виступи з доповідями
ПРН 11. Уміти проводити аналіз діяльності підприємства, визначати рівень його конкурентоспроможності, обґрунтовувати рішення щодо розширення асортименту основних і додаткових послуг, використовуючи програмні засоби обробки ділової інформації	робота в малих групах, вирішення ситуаційних вправ, диспут	письмове опитування, тестування, ситуаційні завдання
ПРН 18. Розробляти пропозиції щодо формування і вдосконалення товарної, цінової, збутової політики підприємства з урахуванням максимального задоволення потреб споживачів	семінари-дискусії, виконання ситуаційних завдань, презентації, ділові ігри, робота в парах	усне опитування, тестування, виступи за матеріалами рефератів

5. Зміст навчальної дисципліни

5.1. Розподіл годин/тем за видами занять

№ з/п	Назва теми навчальної дисципліни	Форми організації навчання			Усього
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота	
Модуль 1 Мікроекономіка, ринкова пропозиція та попит					
1.1	Предмет і метод мікроекономіки	2	2	8	12
1.2	Теорія граничної корисності та поведінка споживача	2	2	8	12
1.3	Моделювання поведінки споживача на ринку товарів	2	2	8	12
1.4	Мікроекономічна модель підприємства	2	2	8	12
1.5	Варіації факторів виробництва та оптимум виробника	2	2	8	12
1.6	Ринкова пропозиція	2	2	8	12
1.7	Ринковий попит	2	2	8	12
Разом за 1 модулем		14	14	56	84
Модуль 2 Ринок та його регулювання					
2.1	Ринок досконалої конкуренції	2	2	8	12
2.2	Монопольний ринок	2	2	8	12
2.3	Олігополія	2	2	8	12
2.4	Ринок монополістичної конкуренції	2	2	8	12
2.5	Ринок праці	2	2	8	12
2.6	Ринок капіталу	2	2	8	12
2.7	Загальна рівновага та економіка добробуту	2	2	8	12

2.8	Регулювання ринку	2	2	8	12
Разом за 2 модулем		16	16	64	96
Усього за курсом		30	30	120	180

5.2. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	год	Форма роботи	Кількість балів	Зміст завдання	
1	2	3	4	5	6	
Модуль 1 Мікроекономіка, ринкова пропозиція та попит						
1.1	Предмет і метод мікроекономіки	8	Контрольні питання	1	15	3, с. 2–5; 4, с. 3–11
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
1.2	Теорія граничної корисності та поведінка споживача	8	Контрольні питання	1	15	3, с. 19 – 22; 4, с. 11 – 20
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
1.3	Моделювання поведінки споживача на ринку товарів	8	Контрольні питання	1	15	3, с. 19 – 22; 4, с. 20 – 27
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
1.4	Мікроекономічна модель підприємств	8	Контрольне питання	1	15	3, с. 23 – 28; 4, с. 27 – 34
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
			Практичне завдання	2		
1.5	Варіації факторів виробництва та оптимум виробника	8	Практичне завдання	2	10	3, с. 29-36 4, с. 34-44
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Контрольне питання	1		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
1.6	Ринкова пропозиція	8	Питання самостійного опрацювання	2	10	3, с. 6-18 4, с. 45-55
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
			Практичне завдання	2		
1.7	Ринковий попит	8	Контрольні питання	1	10	3, с. 6-18 4, с. 55-69
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
Модуль 2 Ринок та його регулювання						
2.1	Ринок досконалої конкуренції	6	Контрольні питання	1	10	3, с. 37 – 42; 4, с. 69 – 84
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді	3		

			(реферату)			
			Практичне завдання	2		
2.2	Монопольний ринок	4	Контрольні питання	1	10	3, с. 37 – 42; 4, с. 84 – 102
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
2.3	Олігополія	4	Контрольні питання	1	10	3, с. 37 – 42; 4, с. 102 – 111
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Практичне завдання	2		
2.4	Ринок монополістичної конкуренції	6	Контрольні питання	1	10	3, с. 37 – 42; 4, с. 111 – 116
			Практичне завдання	2		
			Підготовка доповіді (реферату)	3		
2.5	Ринок праці	6	Контрольні питання	1	10	3, с. 42 – 46; 4, с. 122 – 140
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Практичне завдання	2		
2.6	Ринок капіталу	6	Контрольні питання	1	10	3, с. 42 – 46; 4, с. 140 – 159
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Практичне завдання	2		
2.7	Загальна рівновага та економіка добробуту		Контрольні питання	1	15	3, с. 42 – 46; 4, с. 159-180
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Практичне завдання	2		
2.8	Регулювання ринку		Контрольні питання	1	15	3, с. 42 – 46; 4, с. 181-196
			Питання самостійного опрацювання	2		
			Практичне завдання	2		

Питання для підготовки до модульного контролю

Модуль 1 Мікроекономіка, ринкова пропозиція та попит

1. Які проблеми створює перед суспільством обмеженість виробничих ресурсів? Обмеженість яких ресурсів стримує сьогодні економічний розвиток людства взагалі та України зокрема? Як, на вашу думку, необхідно вирішувати проблему обмеженості цих ресурсів ?
2. Які ресурси були найбільш рідкісними в доіндустріальній економіці, індустріальному і постіндустріальному (інформаційному, постеконічному) суспільстві?
3. Використовуючи різноманітні джерела, поясніть, як вирішується проблема обмеженості ресурсів у різних економічних системах (традиційній, командній, ринковій)?
4. Для яких випадків необхідна концепція альтернативних витрат? Наведіть декілька прикладів із повсякденного життя людей.
5. На яких конкретних припущеннях базується крива виробничих можливостей? Що відбувається, якщо кожне з цих припущень здійснюється? Чим визначається форма кривої виробничих можливостей?
6. У чому полягає економічний зміст закону зростання альтернативної вартості? Як вибір точки (структури виробництва) на кривій виробничих можливостей може вплинути на економічне зростання?
7. Наведіть кілька прикладів традицій та звичаїв у різних культурах, що впливають на економічне життя суспільства. Які з них стимулюють ділову активність, а які – її пригнічують?

8. Розкрийте сутність понять «благо», «економічне благо», «антиблаго» Наведіть приклади.
9. Наведіть приклади до всіх класифікаційними характеристик блага та потреби.
10. У чому полягає сутність взаємозв'язку блага та потреб ?
11. Поясніть принципи дії законів зростаючої сукупної корисності та спадної граничної корисності. Наведіть приклади їх дії.
12. Розкрийте сутність другого закону Госсена.
13. Охарактеризуйте рівновагу споживача та еквіваржинальний принцип.
14. Яка особливість кривої «дохід-споживання» ?
15. Який взаємозв'язок між кривою «дохід-споживання» та кривою Енгеля ?
16. Характер кривих «дохід-споживання» та Енгеля для повноцінних, неповноцінних та нейтральних товарів ?
17. Що спільного між кривими «дохід-споживання» та «ціна-споживання» ?
18. Який взаємозв'язок між кривими «ціна-споживання» та попит ?
19. Характер кривої «ціна-споживання» для товарів-субститутів, комплементарів та нейтральних.
20. В чому суть ефектів заміни та доходів ?
21. Пояснити різницю визначення впливу зміни ціни за Дж.Хіксом та Є.Слуцьким.
22. Яким чином вплинуть зростання ціни на споживання неповноцінного товару ?
23. Наведіть приклади товарів Гіффена та пояснити сутність ефектів заміни та доходів для таких товарів.
24. Визначте сутність поняття «виробництво».
25. У чому взаємозв'язок полягає між ресурсами виробництва та факторами виробництва ?
26. Розкрити основні припущення теорії підприємства.
27. Пояснити чому підприємство є ринково-виробничою системою та суб'єктом ринку.
28. Визначити умови, в яких функціонують підприємства.
29. Пояснити основну проблему підприємства.
30. Що таке технологічна та економічна ефективність, яка між ними різниця ?
31. Дати визначення поняття «виробнича функція» та перерахувати її основні властивості.
32. У чому полягає різниця між миттєвим, короткостроковим і довгостроковим періодами в діяльності підприємства та для галузі в цілому ?
33. Що відноситься до основних параметрів діяльності підприємства ?
34. Дайте визначення сукупного, середнього та граничного продукту змінного фактору виробництва.
35. Показати взаємозв'язок між бухгалтерськими, економічними, явними, неявними, зовнішніми та внутрішніми витратами. Які явні та неявні витрати навчання в університеті ?
36. Розкрити сутність поняття «виторг», «середній виторг», «граничний виторг».
37. Розкрийте економічний зміст прибутку як кінцевого результату діяльності підприємства.
38. Яке поняття ширше «виторг» чи «прибуток» ?
39. Чому економісти вважають нормальний прибуток елементом витрат ?
40. Дайте визначення частинної варіації факторів виробництва. Наведіть приклади.
41. Охарактеризуйте залежність показників сукупного, середнього та граничного продуктів від змінного фактора на прикладі їх графіків.
42. Поясніть суть виробничої сітки.
43. Охарактеризуйте ізокванту та карту ізоквант.
44. Розкрийте економічний зміст граничної норми технологічного заміщення факторів виробництва.
45. Поясніть, чому гранична норма технологічного заміщення капіталу працею зростає при просуванні вниз уздовж ізокванти. Наведіть приклади винятків.
46. У чому полягає суть ефекту масштабу виробництва ?
47. Завдяки впливу яких факторів досягається зростаюча чи спадна віддача від масштабу виробництва ?
48. Дайте визначення ізокоєсти.
49. Охарактеризуйте властивості ізокоєсти.

50. Розкрийте поняття рівноваги виробника, поясніть, як вона досягається.
51. Дайте визначення траєкторії зростання.
52. Дайте визначення індивідуального та ринкового попиту.
53. Охарактеризуйте криві індивідуального та ринкового попиту.
54. Дайте визначення функції попиту.
55. Які фактори впливають на попит ?
56. У чому полягає різниця між зміною попиту та зміною обсягу попиту ?
57. Поясніть концепцію споживчого надлишку.
58. Дайте визначення індивідуального та ринкового пропонування.
59. Що означає функція пропонування, як вона зображується графічно ?
60. Поясніть різницю між зміною пропозиції та зміною обсягу пропонування.

Модуль 2 Ринок та його регулювання

1. Що таке ринок, основні види ринку ?
2. Перерахувати основні характеристики ринкової структури.
3. Назвати основні типи ринкових структур.
4. Охарактеризуйте основні функції ринку.
5. Сформулюйте характерні риси ринку досконалої конкуренції.
6. Яке підприємство може вважатися конкурентним ?
7. Якою є мета діяльності конкурентного підприємства ?
8. Чому конкурентне підприємство є ринковим суб'єктом, що приймає ціну (price-taker)?
9. Пояснити чому крива попиту на продукцію конкурентного підприємства має вигляд горизонтальної лінії ?
10. Пояснити яким чином будується крива пропозиції підприємства.
11. За якої умови досягається максимум прибутку конкурентного підприємства ?
12. Якими є відомі вам методи визначення умов максимізації прибутку ?
13. Яким чином будується ринкова крива пропозиції.
14. Визначити, яким чином підприємство приймає рішення про закритті або розширення діяльності.
15. Пояснити сутність поняття «парадокс прибутку» у довгостроковому періоді.
16. Що таке виробнича ефективність та ефективність розподілу ресурсу, як вони досягаються ?
17. Які характерні ознаки монопольного ринку ?
18. Які бар'єри виникають на ринку, який стає монопольним ?
19. Назвати види монополії, які знаєте.
20. У чому полягає монопольна влада ?
21. Назвати показники, які використовуються для визначення рівня монопольної влади.
22. Чому крива попиту для монополіста не буває абсолютно еластичною ?
23. Якими є умови максимізації прибутку монопольної фірми ?
24. Які особливості монопольного ціноутворення ?
25. Короткострокова монопольна рівновага.
26. Довгострокова рівновага монополії
27. У чому полягає суть цінової дискримінації і які існують різновиди ?
28. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків.
29. Які основні причини існування олігополії ?
30. Охарактеризуйте олігополістичну взаємозалежність.
31. В якому випадку на олігополістичному ринку можлива цінова війна?
32. Дайте загальну характеристику ціноутворення в умовах олігополістичного ринку.
33. Обґрунтування можливої реакції фірми, що функціонує в умовах олігополістичного ринку, на зміну ціни продукту її конкурентами.
34. Розкрийте сенс та умови існування картелю. Які причини нестабільності картелю ?
35. У чому полягає сутність моделі монополістичної конкуренції та її ознаки ?
36. Якою є цінова еластичність попиту на продукцію монополістичного конкурента? Як вона впливає на його поведінку ?

37. Вибір ціни та обсягу виробництва підприємства за умов монополістичної конкуренції.
38. Чому підприємство на ринку недосконалої (монополістичної) конкуренції не може протягом довгого періоду одержувати економічний прибуток ?
39. Порівняльна оцінка ефективності ринків монополістичної та досконалої конкуренції.
40. Які ринкові структури найбільш характерні для сучасної економіки ? Чому ?
41. Назвіть ринки товарів у вашому місті, на яких переважає монополістична конкуренція. Поясніть чому.
42. Чому цінова конкуренція малоефективна в умовах ринків з диференціацією продукту? Наведіть приклади таких ринків в Україні. Як можна було б підвищити значущість конкуренції в таких умовах ?
43. Які методи нецінової конкуренції найбільш поширені в Україні ? Як впливають витрати на рекламу на розвиток виробництва ?
44. У яких випадках можна говорити про монопольний характер монополістичної конкуренції, а в яких – про конкурентний? Наведіть приклади.
45. Як впливає диференціація продукту за умови монополістичної конкуренції на вибір фірмою оптимальної ціни й обсягу випуску ?
46. Які види штучних монополістичних об'єднань вам відомі ? Коротко охарактеризуйте їх. Наведіть приклади.
47. Поясніть, у чому полягає відмінність між чинниками, що визначають попит на ресурси, та чинниками, що визначають попит на товари. Чому попит на ресурси називають «похідним попитом» ?
48. Розкрийте суть понять «людський капітал» та «соціальний капітал». Як збільшити «людський капітал»?
49. Наведіть приклади існування недосконалої конкуренції на конкретних ринках праці. До яких наслідків це призводить ?
50. Поясніть, як визначається заробітна плата на конкурентному ринку праці і на ринку, де існують профспілки. Подайте результат графічно. Порівняйте криву пропозиції праці окремої фірми з кривою всього ринку і поясніть, у чому полягає їхня відмінність.
51. Які аргументи можна привести «за» і «проти» профспілкового руху ? Яким чином можна їх використати при аналізі діяльності профспілок в Україні, студентської профспілки у ВНЗ ?
52. «Абсолютна рівність не стимулює трудових зусиль членів суспільства. Тому, чим більший коефіцієнт Джині, тим більше стимулів до праці». Чи згодні ви з цим твердженням?
53. Якими факторами визначається нерівність доходів у сучасному світі ?
54. У чому полягає сутність категорії “капітал” ?
55. Що являє собою процес інвестування ?
56. Що таке “чиста продуктивність капіталу” ?
57. Охарактеризуйте поняття „сполучене виробництво”.
58. Як визначити майбутню вартість поточних інвестицій ?
59. У чому полягає сутність дисконтування ?
60. Які процеси відбуваються на ринку позичкового капіталу ?

Питання до екзамену

1. Охарактеризувати економічний вибір в умовах обмеженості ресурсів.
2. Дати визначення предмету та методів мікроекономіки.
3. Механізм та основні принципи функціонування ринку.
4. Охарактеризувати процес споживання та динаміку зміни загальної і граничної корисності.
5. Охарактеризувати перший закон Госена.
6. Дати визначення другого закону Госена.
7. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.
8. Як відбувається зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу.
9. Який оптимальний вибір споживача на ринку товарів.
10. Охарактеризувати кардиналістський та ординалістський підхід до аналізу поведінки споживача на ринку товарів.

11. Поняття попиту. Закон попиту. Детермінанти, що визначають попит.
12. Дати визначення ринкового попиту та охарактеризувати графічне зображення ринкового попиту.
13. Концепція еластичності попиту. Способи виміру цінової еластичності попиту.
14. Дати визначення прямої, точкової та дугової еластичності попиту.
15. Визначення та графічне зображення абсолютно еластичного та абсолютно нееластичного попиту.
16. Поняття та особливості характеристик “нормального” та товару “низької категорії”
17. Визначення поняття пропозиції. Графічна та аналітична форми закону пропозиції. Детермінанти, що його визначають.
18. Охарактеризувати ринкову пропозицію та її зображення.
19. Поняття та методика розрахунку еластичності пропозиції.
20. Поняття рівноважної ціни, механізми її формування.
21. Як змінюється попит при зміні цін та доходів споживачів.
22. Охарактеризувати поняття підприємства та його основні ознаки та особливості.
23. Охарактеризувати поняття "виробництво", "виробнича функція".
24. Визначення понять “сукупний дохід”, “середній дохід”, “граничний дохід” та їх графіки.
25. Поняття, види та методи розрахунку прибутку підприємства.
26. Визначення та графіки сукупного, середнього та граничного продукту.
27. Як відбуваються зміни масштабу виробництва.
28. Охарактеризувати лінію рівноваги випуску (ізокванту).
29. Охарактеризувати ефект заміни і ефект випуску (ізокосту).
30. Охарактеризувати оптимум товаровиробника.
31. Гранична норма технічного заміщення.
32. Охарактеризувати закон спадної продуктивності.
33. Характер кривих сукупних затрат виробництва.
34. Поняття та сутність витрат підприємства.
35. Середні й граничні втрати та їх графічне зображення.
36. Охарактеризуйте чинники, що визначають структуру ринку.
37. Охарактеризувати умови функціонування фірми на досконало конкурентному ринку.
38. Охарактеризувати ціноутворення та максимізацію прибутку фірми на досконало конкурентному ринку.
39. Охарактеризувати попит та пропозицію, їх зміни на досконало конкурентному ринку.
40. Охарактеризувати максимізацію прибутку фірми на досконало конкурентному ринку в короткостроковому та довгостроковому періодах.
41. Охарактеризувати умови функціонування фірми-монополіста.
42. Охарактеризувати умови максимізації прибутку фірми-монополіста.
43. Охарактеризувати попит і пропозицію на монополістичному ринку.
44. Охарактеризувати як фірма-монополіст максимізує прибуток в короткостроковому та довгостроковому періодах.
45. Як відбувається цінова дискримінація на монополістичному ринку.
46. Охарактеризувати умови функціонування фірми монополістичного конкурента в короткостроковому та довгостроковому періодах.
47. Як відбувається максимізація прибутку фірми монополістичного конкурента.
48. Охарактеризувати попит та пропозицію фірми монополістичного конкурента.
49. Охарактеризувати умови функціонування фірми-олігополіста.
50. Ціноутворення на олігополістичному ринку.
51. Охарактеризувати диференціацію продукту на ринку монополістичної конкуренції.
52. Охарактеризувати попит та пропозицію на ринку праці.
53. Охарактеризувати функціонування ринку праці.
54. Які особливості кривої пропозиції праці.
55. Охарактеризувати попит та пропозицію на ринку капіталу.
56. Функції держави в ринковій економіці.
57. Форми державного регулювання економіки.

58. Економічна політика: сутність, види, заходи.

59. Економічні функції держави.

60. Державне регулювання зовнішніх ефектів.

5.3. Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми лекції	год.	Форма проведення	Завдання для студентів до лекції
1	2	3	4	5
Модуль 1 Мікроекономіка, ринкова пропозиція та попит				
1.1	Предмет і метод мікроекономіки	2	Традиційна лекція	3, с. 2–5; 4, с. 3–11
1.2	Теорія граничної корисності та поведінка споживача	2	Традиційна-лекція	3, с. 19 – 22; 4, с. 11 – 20
1.3	Моделювання поведінки споживача на ринку товарів	2	Традиційна-лекція	3, с. 19 – 22; 4, с. 20 – 27
1.4	Мікроекономічна модель підприємства	2	Традиційна-лекція	3, с. 23 – 28; 4, с. 27 – 34
1.5	Варіації факторів виробництва та оптимум виробника	2	Традиційна лекція	3, с. 29-36 4, с. 34-44
1.6	Ринкова пропозиція	2	Традиційна лекція	3, с. 6-18 4, с. 45-55
1.7	Ринковий попит	2	Традиційна лекція	3, с. 6-18 4, с. 55-69
Модуль 2 Ринок та його регулювання				
2.1	Ринок досконалої конкуренції	2	Лекція-дискусія	3, с. 37 – 42; 4, с. 69 – 84
2.2	Монопольний ринок	2	Традиційна лекція	3, с. 37 – 42; 4, с. 84 – 102
2.3	Олігополія	2	Традиційна лекція	3, с. 37 – 42; 4, с. 102 – 111
2.4	Ринок монополістичної конкуренції	2	Традиційна лекція	3, с. 37 – 42; 4, с. 111 – 116
2.5	Ринок праці	2	Традиційна лекція	3, с. 42 – 46; 4, с. 122 – 140
2.6	Ринок капіталу	2	Традиційна лекція	3, с. 42 – 46; 4, с. 140 – 159
2.7	Загальна рівновага та економіка добробуту	2	Традиційна лекція	3, с. 42 – 46; 4, с. 159-180
2.8	Регулювання ринку	2	Традиційна лекція	3, с. 42 – 46; 4, с. 181-196

Тематичний план практичних (семінарських) занять

№ з/п	Тема практичного (семінарського) заняття	год.	Методи навчання	Завдання для студентів до практичного (семінарського) заняття
1	2	3	4	5
Модуль 1 Мікроекономіка, ринкова пропозиція та попит				
1	СЗ 1. Основні проблеми мікроекономіки	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 2–5; 4, с. 3–11
2	СЗ 2. Закон спадної граничної корисності	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 19 – 22; 4, с. 11 – 20
3	ПЗ 1. Ефект заміни і ефект доходу	2	Ситуаційні завдання, обговорення питань, тести	3, с. 19 – 22; 4, с. 20 – 27
4	ПЗ 2. Технологічна і економічна ефективність	2	Ситуаційні завдання, обговорення питань, тести	3, с. 23 – 28; 4, с. 27 – 34
5	ПЗ 3. Гранична норма технологічної заміни (MRTS)	2	Ситуаційні завдання, обговорення питань, тести	3, с. 29-36 4, с. 34-44
6	ПЗ 4. Фактори, що визначають еластичність пропозиції	2	Робота з виконаними практичними завданнями, ситуаційні завдання	3, с. 6-18 4, с. 45-55
7	ПЗ 5. Еластичність попиту та її визначення	2	Практичні розрахункові і ситуаційні завдання	3, с. 6-18 4, с. 55-69
Модуль 2 Ринок та його регулювання				
8	ПЗ 6. Рівноважна ціна та рівноважна пропозиція	2	Ситуаційні завдання, обговорення питань, тести	3, с. 37 – 42; 4, с. 69 – 84
9	ПЗ 9. Максимізація прибутку в умовах монополії	2	Практичні розрахункові і ситуаційні завдання	3, с. 37 – 42; 4, с. 84 – 102
10	СЗ 3. Олігополістичні цінові війни і причини які їх викликають	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 37 – 42; 4, с. 102 – 111
11	ПЗ 10. Визначення обсягу виробництва і цін в умовах монополістичної конкуренції	2	Ситуаційні завдання, обговорення питань, тести	3, с. 37 – 42; 4, с. 111 – 116
12	СЗ 4. Цінність праці як фактора виробництва	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 42 – 46; 4, с. 122 – 140
14	СЗ 5. Рівновага на ринку капіталу в довгостроковому періоді	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 42 – 46; 4, с. 140 – 159
15	СЗ 6. Еластичність попиту і пропозиції як головні причини стійкості або нестійкості ринку	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 42 – 46; 4, с. 159-180
16	СЗ 7. Державне регулювання ринку	2	Усне опитування, обговорення питань, виступи з доповідями	3, с. 42 – 46; 4, с. 181-196

6. Контроль і оцінка результатів навчання

6.1. Види контролю

Поточний. Здійснюється на практичних заняттях. За змістом включає перевірку розуміння та запам'ятовування студентом навчального матеріалу, що охоплюється темою лекційного та практичного занять, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст теми, що вивчається, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал, а також завдань самостійної роботи.

Модульний. Проводиться на останньому занятті модуля після розгляду запланованих питань. До модульного контролю допускаються студенти, які виконали у повному обсязі всі види навчальних робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Проводиться, як правило, методом тестування. Результати модульного контролю доводяться викладачем до відома студентів протягом тижня після його проведення. При цьому оцінка може бути збільшеною в залежності від активності студента на заняттях, своєчасності та ретельності опрацювання навчальних матеріалів, участі в олімпіадах, наукових конференціях тощо.

Підсумковий модульний контроль свідчить про ступінь оволодіння студентом програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення та слугує допуском до сесії. Визначається як середнє арифметичне балів, отриманих за результатами модульного контролю.

Екзамен. Проводиться в письмовій формі. Питання охоплюють зміст усіх тем. Екзамен проводиться за білетами, які включають теоретичне питання, 5 тестових завдань та практичне завдання, відповіді на які передбачають вияв знань змісту навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент».

Підсумковий (семестровий) контроль являє собою середнє арифметичне підсумкового модульного контролю та екзаменаційної оцінки.

6.2. Розподіл рейтингових балів за видами контролю

поточний												модульний		підсумковий (модульний)	екзамен	підсумковий (семестровий)
модуль 1						модуль 2						М 1	М 2			
90						90						10	10	100	100	100
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6					
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15					

6.3. Графік виконання завдань

Графік виконання завдань визначається відповідно до розкладу проведення лекційних і практичних занять з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент».

6.4. Шкала оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-баловою шкалою КНТЕУ.

6.5. Форми контролю

У процесі контролю рівня сформованості компетентностей студентів використовуються такі його форми: індивідуальний, груповий, фронтальний, комбінований; самоконтроль; взаємоконтроль.

6.6. Критерії оцінювання знань студентів

Рівні компетентності	Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Низький (недостатній)	Здобувач освіти не засвоїв більшості тем програми навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст більшості основних питань. Не виконав більшості завдань кожної теми та поточного контролю в цілому. Володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає його фрагментарно.	1–34
	Здобувач освіти засвоїв лише окремі питання програми навчальної дисципліни. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань. Виконав лише окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	35–59
Середній (репродуктивний)	Здобувач освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми програми навчальної дисципліни, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань. Окремі завдання кожної теми та поточного контролю виконав не повністю, володіє матеріалом на репродуктивному рівні, здатний відтворити значну його частину, робить спроби аргументувати відповідь прикладами, може відтворити значну частину теоретичного матеріалу.	60–74
Достатній (конструктивний)	Здобувач освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання програми навчальної дисципліни. Вміє самостійно викласти зміст основних питань, виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, дає досить повну відповідь на поставлені запитання з незначними неточностями. Певною мірою володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його при виконанні практичних завдань. Розв'язує практичні завдання в стандартних ситуаціях, може наводити окремі власні приклади на підтвердження своїх думок.	75–89
Достатній (творчий)	Здобувач освіти повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, виявляє глибокі теоретичні знання та уміння застосовувати їх у різноманітних ситуаціях, розуміє значення навчальної дисципліни для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому. Може наводити переконливі оригінальні приклади з практики для доведення власної позиції. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях.	90–100

Критерії оцінювання знань студентів на екзамені з «Мікроекономіки»

Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Частково та поверхово розкриті лише окремі положення теоретичного питання і допущені при цьому певні суттєві помилки, котрі значно впливають на загальне розуміння питання; поверхово, з помилками визначені ті чи інші поняття або сформульовані висновки з теоретичного положення, але з суттєвими помилками; практичне завдання не виконано, або виконано з помилками і неточностями, без конкретних висновків; правильно виконані 1–3 тестові завдання.	0–19
Правильно визначено сутність теоретичного питання. При цьому недостатньо або поверхово розкрито більшість його окремих положень, існують окремі помилки, які частково впливають на загальне розуміння проблеми; частково і поверхово визначено те чи інше поняття або сформульовано висновок з теоретичного положення, але з неточностями та помилками; практичне завдання виконано не в повному обсязі, з помилками і неточностями у висновках; або в повному обсязі, але без конкретних висновків; правильно виконані 4–5 тестових завдань.	20–39
Правильно визначено сутність теоретичного питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання; правильно, але не повністю визначено поняття або поверхово проаналізовано і зроблено висновок з теоретичного положення; правильно, але лише частково визначено те чи інше поняття або частково проаналізовано і зроблено висновок з теоретичного положення; практичне завдання виконано з помилками і неточностями у висновках; правильно виконані 5 – 6 тестових завдань.	39–55
Правильно визначено сутність теоретичного питання, але розкрито його не повністю, з незначними помилками; правильно, але лише частково визначено те чи інше поняття або частково проаналізовано і зроблено висновок з теоретичного положення; допущено незначні пропуски фактичного матеріалу, практичне завдання виконано в цілому правильно, але з помилками і неточностями у висновках; правильно виконані 6 – 7 тестових завдань.	56–69
В цілому розкрито теоретичне питання, однак не повно і з деякими неточностями. При цьому не використано на достатньому рівні обов'язкову літературу; повністю розкрито сутність поняття, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення; вміло застосовано теоретичні знання до розв'язання конкретних прикладів та завдань, у деяких випадках нечітко сформульовано; загалом правильні відповіді, допущено окремі несуттєві помилки та неточності у висновках; правильно виконані 7–8 тестових завдань.	70–89
Повно та ґрунтовно розкрито теоретичне питання, при цьому використана не лише обов'язкова, а й додаткова література; повністю розкрито сутність понять, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення; наведено повний обґрунтований розв'язок практичного завдання, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків; правильно виконані щонайменше 9 тестових завдань.	90–100

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Мікроекономіка / В. Базилевич, К. Базилевич, А. Ігнатюк, С. Слухай С. Київ : Знання, 2008. 680 с. URL : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_mikroekonomika_2008.pdf.
2. Довгаль Г.В. Микроэкономика : учеб. пособие. Киев : НУА, 2008. 252 с. URL : <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/37/1/microec.pdf>.
3. Завидівська О.І. Мікроекономіка: опорний конспект лекцій. Львів : ЛДУФК, 2018. 46 с. URL : <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20406/1.pdf>.
4. Ключко В.М. Мікроекономіка : конспект лекцій. Київ : ХТЕК КНТЕУ, 2021. 196 с. URL : <https://htek.online/course/view.php?id=360#section-1>.
5. Макаренко П.М., Попова Т.В., Васильченко О.О. Мікроекономіка: навч посіб. Мелітополь: Люкс, 2013. 432 с. URL : <http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%A1%D0%A2-2.pdf>.
6. Поплавська Ж.В., Крися О.Й. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ : Алерта, 2016. 284 с. URL : <http://directory.lpnu.ua/en/majors/subject/ІЕМ/6.071.00.00/8/2019/ua/full/2/2588>.
7. Федоренко В.В. Макро- та мікроекономіка: теоретичні аспекти. Київ : Алерта, 2013. 728 с. URL : <http://alerta.kiev.ua/2011-07-16-16-39-18/eknauk/item/142>.
8. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. Київ : Знання, 2007. 582 с. URL : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1182570.

Додаткові

9. Базилевич В., Ільїн В. Метафізика економіки. Київ : Знання, 2010. 925 с. http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_metafizyka_2010_ru.pdf.
10. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Микроэкономика. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 256 с. URL : <https://may.alleng.org/d/econ/econ482.htm>.
11. Задоя А.О. Мікроекономіка: курс лекцій та вправи. Київ : Знання, 2005. 211 с. URL : <https://buklib.net/books/21964>.
12. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ : УДУВГП, 2004. 400 с. URL : <http://ep3.nuwm.edu.ua/1843/1/060.pdf>.
13. Мікроекономіка: навч. посіб. / А.О. Задоя та ін. ; за ред. А.О. Задоя. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2008. 220 с. URL : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/mikroekonom.pdf.
14. Наливайко А.П., Азьмук Л.А., Банщикова П.Г. Мікроекономіка. Київ : КНЕУ, 2011. 446 с. URL : <http://posek.km.ua/biblioteka.pdf>.
15. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. 348 с. URL : https://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/mikroekonom.pdf.